

З М І С Т

Передмова	6
-----------------	---

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН У ВНЗ УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<i>Біденко Л. В., Дядченко Г. В., Кліпатська Ю. О.</i> Формування мовленнєвої компетентності студентів-іноземців у процесі навчання української мови як іноземної	7
<i>Богиня Л. В.</i> Педагогічний супровід соціокультурної адаптації іноземних громадян у полікультурному середовищі закладів вищої освіти України.....	12
<i>Бондар Ю. О.</i> Проблеми навчання та адаптації студентів-іноземних громадян у закладах вищої освіти України в умовах реформування вищої освіти.....	15
<i>Веселовська Н. В.</i> Опанування фаховоспрямованого мовлення: традиційні і нетрадиційні підходи до організації навчального процесу іноземних студентів.....	17
<i>Луценко В. І.</i> Реалізація багатоаспектної моделі навчальних матеріалів з розвитку іншомовних компетентностей іноземних студентів (на прикладі навчального посібника «Українська мова для іноземних студентів. Том І»).....	19
<i>Погорєлова А. М.</i> Особливості навчання та адаптації іноземних студентів у вищих навчальних закладах України.....	22
<i>Семироз Н. Г.</i> Проблеми навчання іноземних студентів – архітекторів.....	26
<i>Ушакова Н. І.</i> Підручник з мови навчання для освітніх мігрантів: проблеми сучасної освіти і методичні шляхи їх вирішення (рос.)	29
<i>Швець Г. Д.</i> Основні напрями наукових досліджень у галузі викладання української мови як іноземної	35
<i>Янушевська І. Б.</i> Сучасні аспекти організаційно-виховної роботи з іноземними студентами на довузівському етапі навчання.....	41

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ/РОСІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

<i>Алексєєнко Т. М., Кушнір І. М.</i> Технологія геймінгу в навчанні російської/української мови як іноземної (рос.).....	44
<i>Гладир Я. С.</i> Відбір лексичного матеріалу як основний засіб формування комунікативних навичок іноземців під час вивчення української/російської мови на етапі допрофесійної підготовки	52
<i>Глобіна Л. В.</i> Креативна лінгвістика як фактор оптимізації мовної підготовки іноземних студентів-медиків (рос.).....	57
<i>Гриневиц В. С., Філевська Л. М.</i> Досвід викладання природничо-наукових дисциплін іноземним учням без мови посередника (на прикладі викладання фізики і математики на підготовчому відділенні вишу) (рос.).....	60

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Виховна робота є одним з найважливіших напрямків організації навчального процесу у ЗВО. Головне завдання деканатів і кураторів – полегшити соціально-психологічну адаптацію іноземних студентів, сприяти формуванню у них толерантності, розвитку творчих здібностей; створенню умов для інтелектуального, морального розвитку особистості шляхом залучення до української національної культури і традицій. Правильно організована виховна робота допомагає студентам подолати комунікативні, побутові і культурні труднощі і робить їх максимально готовими до навчального процесу на першому курсі.

Ключові слова: організаційно-виховна робота, психологічна адаптація, іноземні студенти.

Educational work is one of the most important trends of organization of educational process at university. The main task of the dean-offices and tutors is to facilitate the social and psychological adaptation of foreign students, to promote tolerance in them, to develop creative abilities, to create conditions for the intellectual and moral development of the individual, to increase the general culture of foreign students by involving Ukrainian national culture and traditions. Properly organized educational work assists students to overcome communicative, household and cultural difficulties and prepares them for studying in the first year.

Key words: organizational and educational work, psychological adaptation, foreign students.

Воспитательная работа является одним из важнейших направлений организации учебного процесса в ЗВО. Главная задача деканатов и кураторов – облегчить социально-психологическую адаптацию иностранных студентов, способствовать формированию у них толерантности, развития творческих способностей; созданию условий для интеллектуального, нравственного развития личности путем привлечения к украинской национальной культуре и традициям. Правильно организованная воспитательная работа помогает студентам преодолеть коммуникативные, бытовые и культурные трудности и делает их максимально готовыми к учебному процессу на первом курсе.

Ключевые слова: организационно-воспитательная работа, психологическая адаптация, иностранные студенты.

Щороку кількість іноземних студентів, які бажають отримати освіту в Україні, збільшується. Ця тенденція спостерігається і в Запорізькому державному медичному університеті (ЗДМУ). У зв'язку з цим перед викладачами університету стоїть проблема оптимізації навчального процесу та підвищення якості підготовки медичних кадрів. Оскільки перші кроки у навчанні іноземні студенти роблять на довузівському етапі, поставлені завдання особливо важливі для викладачів Центру підготовки іноземних громадян (ЦПІГ), бо, як відомо, ефективність підготовки майбутнього фахівця залежить від того, наскільки правильно організовані учбовий і виховний процес на початковому етапі.

У Центрі підготовки іноземних громадян проведення виховної роботи є одним із пріоритетних напрямків діяльності викладачів. Коли іноземні студенти приїжджають до нашої країни, вони потрапляють в незнайоме культурне середовище. Ситуація ускладнюється ще й мовними труднощами. Це дуже добре відомо викладачам ЦПІГ, які першими починають працювати з іноземними громадянами. Тому головне завдання педагогів – допомогти учням якомога швидше адаптуватися до нових соціальних, психологічних і кліматичних умов життя, включитися до навчального процесу.

Позааудиторна робота в Центрі проводиться за кількома напрямками. Це заходи, спрямовані на: поліпшення результатів навчальної діяльності; вдосконалення правової культури; розвиток культури побуту і дозвілля; розвиток комунікативної культури; формування здорового способу життя.

Форми виховної роботи різні: це групові та індивідуальні бесіди, консультації, екскурсії, вечори, присвячені національним святам, поетичні конкурси, олімпіади тощо.

Перший семестр – найважчий період в адаптації студентів до життя в іншій країні. Тому у цей час велика увага приділяється проведенню організаційних зборів та виховних бесід, під час яких студен-

ти знайомляться з деканом факультету, його заступниками, викладачами-кураторами груп. Куратори проводять вступний інструктаж з техніки безпеки, знайомлять студентів з правилами проживання у гуртожитку, пояснюють правила користування газовими та електроприладами, правила поведінки у громадських місцях, особливості візового режиму для іноземних студентів.

На початковому етапі позааудиторна робота включає в себе широкий спектр заходів, спрямованих на ознайомлення студентів з українською освітньою системою. Викладачі пояснюють особливості організації навчального процесу в університеті, специфіку вивчення тієї чи іншої дисципліни, послідовність і зміст форм контролю навчальної діяльності, знайомлять із розкладом занять, планом позааудиторних заходів тощо.

Викладачі Центру приділяють особливу увагу формуванню толерантних взаємовідносин між представниками різних культур і релігій, що є вкрай важливим у полікультурному середовищі ЗДМУ. Студентам-іноземцям доводиться контактувати не тільки з українцями, але й зі студентами багатьох країн світу, оскільки вони навчаються в інтернаціональних за складом навчальних групах. З одного боку міжкультурні контакти сприяють зближенню і взаємозбагаченню різних культур, з іншого боку вони можуть стати причиною виникнення непорозуміння, напруженості, конфліктних ситуацій між представниками різних лінгвокультурних етносів. Важлива роль в адаптації іноземних студентів належить кураторам, основним завданням яких є не допустити зриву адаптації, організувати заняття так, щоб учням різних національностей і віросповідань було комфортно в мікроколективі. У групах регулярно відзначаються національні та релігійні свята, дні народження, щоп'ятниці студентам надається допомога в організації щотижневої молитви.

Куратори регулярно відвідують інтернаціональні гуртожитки університету з метою перевірки санітарного стану кухонь, кімнат і поверхів, а також для проведення зі студентами індивідуальних бесід виховного характеру, зокрема про необхідність дотримання тиші в кімнатах, підтримання чистоти й порядку, про економію електроенергії, про дбайливе ставлення до майна навчальних аудиторій, про шкоду вживання алкогольних напоїв та паління.

Дуже важливими у структурі виховної роботи є уроки-екскурсії, оскільки нові враження сприяють психологічній адаптації, а спілкування з носіями мови підвищує мотивацію до навчання. За роки свого існування ЗДМУ виріс в великий за інфраструктурою навчальний заклад. Навчання ведеться в декількох корпусах, розташованих на досить великій території. Іноземцям, які приїхали навчатися в наш університет, важко орієнтуватися в розташуванні різних корпусів закладу. Тому з метою адаптації новачків та залучення їх до майбутньої професії на початку навчального року традиційно проводяться екскурсії студмістечком та до університетського анатомічного музею, під час яких студенти знайомляться з історією університету, розташуванням навчальних корпусів та гуртожитків, дізнаються, де знаходиться наукова бібліотека, кабінет ректора, актовий і спортивний зали, основні аудиторії, буфети, кафе, медпункт тощо. З цікавістю майбутні медики розглядають експонати анатомічного музею, слухають розповідь екскурсовода, ставлять питання.

Успішному засвоєнню української мови, традицій та національних особливостей нашого народу сприяють тематичні бесіди до Дня української писемності, Нового року, Дня незалежності України, Великодня тощо. Результатом такої роботи є не тільки розвиток практичних мовленнєвих навичок й вмій, а й залучення студентів до встановлення взаємовідносин в новому оточенні.

Чудовою нагодою налагодити дружні стосунки з представниками інших національностей є новорічний концерт «Давайте познайомимся». Цей захід – унікальний шанс показати свої таланти й побачити, що вміють інші. Великий виховний потенціал має процес підготовки до концерту. На репетиціях під час спілкування в неформальній обстановці кожен отримує можливість налагодити міжособистісні зв'язки, подолати психологічний бар'єр, розкрити свої творчі здібності.

Особлива увага в організаційно-виховній роботі Центру приділяється найбільш активним й мотивованим студентам, які бажають поглиблено вивчати українську мову. Для таких учнів в Центрі працює науковий гурток «Знавець української мови». Студенти із задоволенням відвідують заняття, які проходять у цікавій формі повідомлень, дискусій, круглих столів, вікторин. Іноземці знайомляться з історією й культурою українського народу, національними святами, традиціями та звичаями, рисами українського характеру, українськими прислів'ями, фразеологізмами тощо. Це сприяє кращому розумінню особливостей українського менталітету й виховує шанобливе ставлення іноземців до України як країни їхнього навчання.

Вже багато років в Центрі проводиться олімпіада з української мови. Незважаючи на відсутність мовного середовища, студенти з різних країн традиційно демонструють високий рівень підготовки й гарні знання. Всі учасники олімпіади отримують почесні дипломи та грамоти. З метою підвищення мотивації до навчання за підсумками конкурсу готується стіннівка з фотографіями переможців, а також друкується стаття на сайті університету з інтерв'ю з учасниками та переможцями олімпіади і цікавими фото про перебіг заходу.

Ще одним важливим напрямком роботи Центру є розвиток у студентів ораторських здібностей. Справжнім святом поезії є щорічний конкурс читців віршів, під час якого конкурсанти демонструють не аби який артистизм і вправність володіння мовою. Призери конкурсу отримують грамоти, учасники – подяки ректора.

Педагогічний колектив Центру проводить заходи, спрямовані не тільки на рішення виховних завдань, але й на підвищення інтересу студентів до української культури та історії. Однією з форм отримання країнознавчої інформації є щорічна навчальна екскурсія до історико-культурного комплексу «Запорізька Січ» і козацького театру «Бойове мистецтво». Студенти з великою цікавістю відвідують музей, спостерігають за виставою козаків і навіть із задоволенням беруть активну участь у ній. Треба відзначити, що проведенню такого заходу обов'язково передують велика лексична робота, завдання якої – полегшити сприйняття нової інформації. Подібні заходи позитивно впливають на навчальний процес, оскільки розширюють світогляд студентів, дають повноцінний активний відпочинок, а спілкування з екскурсоводом вимагає використання певних мовних вмінь, знання етикету тощо.

Не менш важливою складовою виховного процесу є моніторинг успішності студентів. З метою покращення дисципліни та підвищення мотивації до навчання в Центрі працює комісія з проблем дисципліни та успішності. Після проведення щомісячної атестації комісія аналізує ситуацію, виявляє найбільш проблемних студентів, яких викликають на засідання для проведення виховних бесід та визначення строків відпрацювань.

Отже, організаційно-виховна робота є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу. Вона підпорядкована загальним освітнім і виховним цілям і спрямована на подолання труднощів психологічної та соціальної адаптації іноземців, покращує взаєморозуміння в полікультурному середовищі і таким чином готує студентів до навчання на першому курсі.

Список використаних джерел

1. Кацапов Д. В., Потапов С. М., Васильєва О. В., Олейник А. О. Оптимізація виховної роботи з англомовними студентами на сучасному етапі навчання у ХНМУ. *Педагогічна культура викладача вищої школи : тези XLVI навч.-метод. конф.* (Харків, 21 листопада 2012 р.). – Харків : ХНМУ, 2012. – С. 75–77.
2. Молчанова І. В., Бойко Л. П. Організаційно-виховні заходи для соціальної адаптації іноземних студентів на підготовчому факультеті. *Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні : тези V Міжнар. наук.-метод. конф.* (Тернопіль, 2-4 травня 2018 р.). – Тернопіль : ТНТУ ім. Пулюя, 2018. – С. 135–136.